

اثر کووید - ۱۹ بر قاچاق پناهندگان و مهاجرین از افغانستان

پروفایل پاسخگویان

معلومات مطالعه حاضر، بین ۲ جولای و ۳۰ آگست ۲۰۲۰، در هفت ولایات (کابل، هرات، بلخ، کندوز، ننگرهار و نیمروز) و همچنین سه نقطه مرزی (زرنج، اسلام قلعه و تورخم) جمع آوری شده و ۴۵۰ مصاحبه تلفنی انجام شده است. اکثریت پاسخگویان (۸۶٪) مرد بوده اند. رقم بالای پاسخگویان مرد احتمالاً به دلیل نسبت بسیار بالای عودت کنندگان مرد می باشد، بخصوص در بین عودت کنندگانی که از ایران و پاکستان به کشور باز می گردند.^۳ متوسط سن پاسخگویان ۲۹ سال است. پاسخگویان عمدتاً متعلق به گروه های قومی هزاره (۲۹٪)، تاجیک (۲۶٪)، و پشتون (۲۳٪) بوده اند. سطح تحصیلی آنها هم بیشتر لیسه یا متوسطه (۳۸٪) و مکتب ابتدائیه (۲۴٪) بوده است.

عودت کنندگان با مشکلات مالی روزافزونی مواجه هستند

تقریباً نیمی از پاسخگویان (۴۴٪) گزارش داده اند که آنها به دلیل همه گیری ویروس کووید - ۱۹ به افغانستان برگشته اند، که از جمله بیشتر آنها (۷۵٪، n=95) از دست دادن شغل شان را را دلیل اصلی عودت عنوان کرده اند. از بین کسانی که مصاحبه شده اند، ۳۳٪ دیپورت شده اند، ۳۲٪ بصورت مستقل عودت کرده اند و ۲۶٪ هم تحت برنامه های مورد حمایت سازمان ملل (UN) و یا سازمان بین المللی مهاجرت (IOM) به کشور بازگشته اند.

بسیاری از مهاجرین و پناهندگان عودت کننده پس از بازگشت به افغانستان، به دلیل قرنطینه، محدودیت در رفت و آمد و اقتصاد ضعیف، با مشکلات و چالش های کمبود یا نبود درآمد روبرو هستند.^۴ تقریباً نیمی از کسانی که سروی شده اند (۵۲٪، n=450) گزارش داده اند که به نوعی درآمدشان را به دلیل کووید - ۱۹ از دست داده اند. این

از اپریل ۲۰۲۰ تا کنون، واحد آسیای مرکز مهاجرت مختلط (Mixed Migration Center)، با مهاجرین و پناهندگان عودت کننده به افغانستان مصاحبه نموده است تا نیازها و تجربه های شان در جریان همه گیری ویروس کووید - ۱۹ را بهتر درک نماید. بدتر شدن وضعیت اجتماعی - اقتصادی و سیاسی افغانستان، به علاوه کووید - ۱۹، فشار را بر عودت کننده ها افزوده و این امر باعث شده است بسیاری از آنها در جستجوی امنیت بهتر و همچنان کار ثابت برای بقای خود و فامیل شان دوباره قدم به مسیر مهاجرت بگذارند.^۱ این وضعیت به تقاضای بیشتر برای خدمات قاچاقبری منجر شده است. در حالی که مرزها هنوز بسته است، سفرهای [نامتعارف] به مراتب خطرناک تر شده است و قاچاقبران نیز هزینه سفر را بالاتر برده اند.

مطالعه حاضر در مورد تأثیر بحران کووید - ۱۹ بر قاچاق پناهندگان و مهاجرین در افغانستان می خواهد تا بر بنیاد شواهد واقعی به سوالات درین زمینه پاسخ ارایه نماید و همچنین به تلاش های حمایتی جهت بهبود وضعیت عودت کنندگان در جریان همه گیری کووید - ۱۹ آگاهی دهد.

توصیه ها

- تداوم نظارت بر تأثیر کووید - ۱۹ بر پدیده قاچاقبری، با تمرکز بر خطرهایی که در کمین مهاجران و پناهندگان در مسیر راه هستند؛
- تضمین شود که بسته شدن مرزها در اثر کووید - ۱۹ باعث لطمه زدن به حقوق انسانی مهاجران و پناهندگان نمی شود، استفاده از جبر و زور در مرزها نظارت گردد و حق به پناهجویی تضمین شود؛
- تضمین دسترسی پناهندگان و مهاجرین به وسایل و خدمات اساسی صبحی با شامل ساختن آنها در برنامه های مبارزه با کووید - ۱۹.

^۳ مطابق گزارش UNHCR's Border Monitoring Updates 23 - 20 August، نسبت مرد - زن در بین عودت کنندگان از ایران ۵:۱ تخمین زده شده است.

^۴ ر.ک: <https://reliefweb.int/report/afghanistan/coronavirus-threatens-push-afghan-returnees-deeper-poverty>

^۱ <https://reliefweb.int/report/afghanistan/covid-19-creates-new-challenges-migrants-afghanistan-and-abroad>

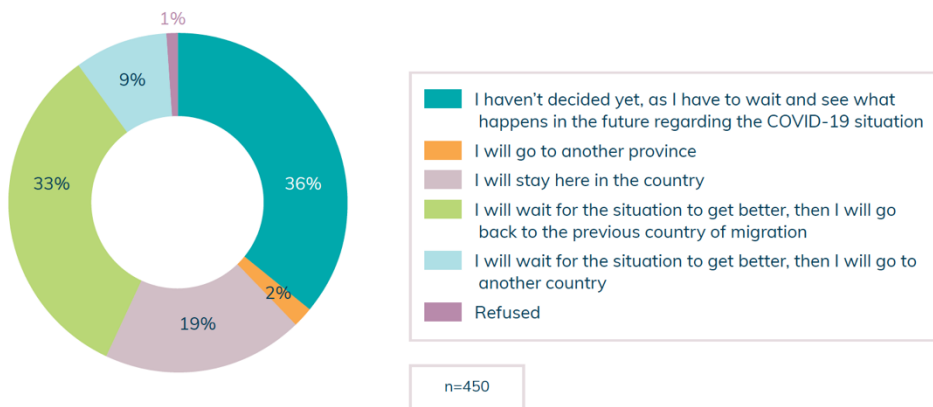
^۲ مرکز مهاجرت مختلط منطقه آسیا، در ماه جولای به مرحله دوم جمع آوری داده اقدام کرده است که بر تأثیر درازمدت کووید - ۱۹ بر عودت کنندگان، قاچاقبری، خطرات و مقاصد مهاجرت متمرکز است.

ناپایداری مزمن اقتصادی باعث زیاده‌شدن مهاجرت مجدد نامتعارف برای یافتن فرصت‌های شغلی شده است

با باز شدن مجدد سکتور غیررسمی [اقتصادی] در کشورهای همسایه، به شمول ایران، توقع می‌رود که بسیاری در جستجوی فرصت‌های کاری مجدداً به این کشورها مهاجرت کنند، چرا که وضعیت اقتصادی در افغانستان روز به روز رو به وخامت است.^۵ وقتی که در خصوص نیت‌های مهاجرتی پاسخگویان در آینده نزدیک سوال شد، پاسخگویان جواب‌های متفاوت دادند، شکل ۲ را مشاهده نمایید.

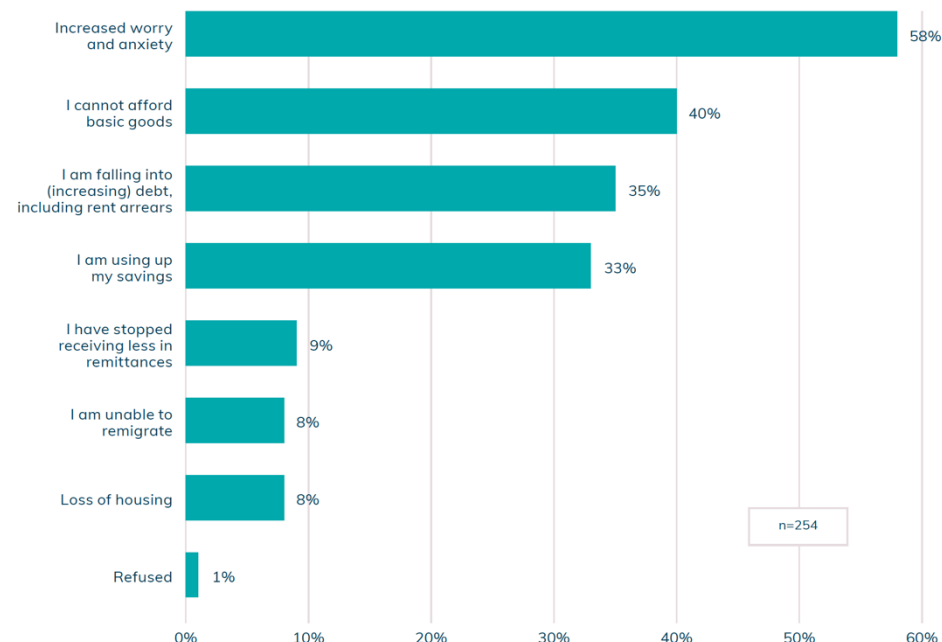
به طور کلی، ۴۲٪ گزارش داده‌اند که به محض اینکه وضعیت کووید - ۱۹ بهتر شود آنها تصمیم دارند مجدداً مهاجرت نمایند، بیشترشان قصد دارند که به کشور قبلی مهاجرتی‌شان برگردند (۳۳٪). ۳۶٪ هم گزارش داده‌اند که هنوز در خصوص نیت مهاجرتی‌شان مطمئن نیستند. فقط ۱۹٪ گزارش داده‌اند که تصمیم ماندن در کشور دارند.

شکل ۲. نیت مهاجرتی شما برای آینده چیست؟

امر مکرراً باعث تشویش و نگرانی (۵۸٪) و ناتوانی در به دست آوردن نیازهای اساسی به شمول غذا، آب و سرپناه (۴۰٪) گردیده است، شکل ۱ را مشاهده نمایید. به علاوه، ۳۵٪ گزارش داده‌اند که زیر قرض رفته‌اند و ۳۳٪ گزارش داده‌اند که در جریان همه‌گیری از پس اندازشان استفاده نموده‌اند.

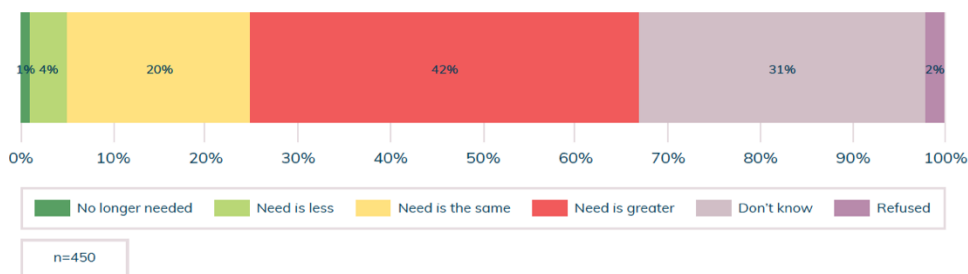
شکل ۱. از دست دادن درآمد چه اثری بر زندگی شما داشته است؟

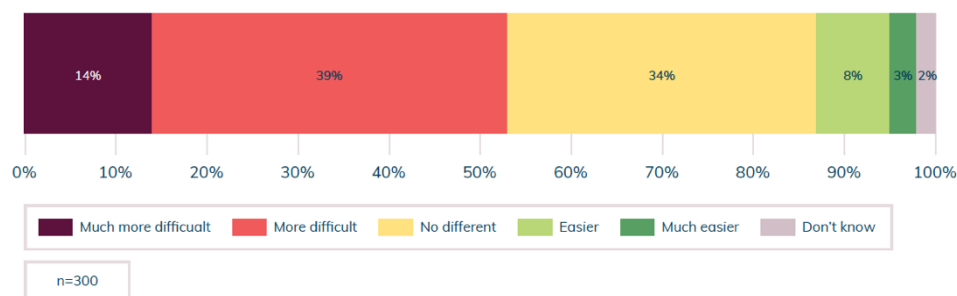
«از وقتی که قرنطینه وضع گردیده قیمت‌ها دو برابر یا سه برابر شده است. بیشتر پس اندازهایم را خرج کرده‌ام و نمی‌توانم بیرون بروم. هیچ فرصتی برای رفتن دوباره به پاکستان برای کار نیست، به خاطر آنکه مرز بسته شده است. من واقعاً در مورد آینده نگران هستم...»
مرد ۳۳ ساله که از پاکستان عودت نموده است، مصاحبه‌شده در ننگرهار.

۵. ر.ک: <https://thediplomat.com/2020/04/what-the-covid-19-outbreak-means-for-afghanistans-troubled-economy/>

شکل ۳. از آغاز بحران کووید - ۱۹، تا چه حد نیاز به قاچاقبران تغییر کرده است؟

شکل ۴. چطور بحران کووید - ۱۹ بر دسترسی به قاچاقبران اثر گذاشته است؟

هزینه‌های قاچاقبران بالا رفته است

اکثریت پاسخگویان (۷۰٪، n=۴۵۰) گزارش داده‌اند که هزینه‌های قاچاقبران از زمان آغاز بیماری کووید - ۱۹ بالا رفته است. این امر در افزایش متوسط هزینه‌ها از سال ۲۰۱۹ تاکنون قابل مشاهده است. جدول ۱ هزینه‌های گرفته‌شده توسط قاچاقبران از سفرهای مهاجرتی از زرنج یا اسپین بولدک به تهران، استانبول، و کویت را نشان می‌دهد، که در ربع ۲ و ۳ سال جاری در قیاس با همان دوره در سال ۲۰۱۹ بلندتر است.^۷ به طور مثال، هزینه‌های قاچاقبران برای سفر از زرنج به تهران در ماه‌های جولای و آگست ۲۰۲۰ نسبت به همان دوره در ربع سوم سال ۲۰۱۹ بطور متوسط ۲۹٪ افزایش داشته است. در همین دوره، هزینه‌های قاچاقبری از اسپین بولدک به کویت پاکستان ۲۵٪ و از زرنج تا استانبول ترکیه نیز ۷٪ بالا رفته است.

می‌نمایند. مبلغ‌های جدول ۱ به عنوان متوسط در هر ربع ثبت شده‌اند. مبلغ به دلار آمریکایی گزارش شده است و ربع سوم ۲۰۲۰ فقط اوسط این مبلغ را در ماه‌های جولای و آگست در برمی‌گیرد.

«من نمی‌توانم بیشتر ازین برای ویزا منتظر بمانم. به نظر می‌رسد که ویزا تا سه - چهار ماه آینده صادر نمی‌شود ... من باید به پاکستان برگردم به خاطری که صاحبکارم چندین بار تماس گرفته و خواسته است که وظیفه‌ام را از سر بگیرم. من باید تا آخر این ماه در آنجا باشم».

مرد ۳۲ ساله که از پاکستان برگشته است، مصاحبه شده در کابل.

«بسیاری از افغان‌ها مثل من از ایران برگشته‌اند به خاطری که ما کار خود را از دست دادیم. حالا بیشتر محل‌های کار مجدداً باز شده است. ما به ایران می‌رویم که پس در شغل خود مشغول به کار شویم».

مرد ۲۸ ساله که از ایران برگشته است، مصاحبه شده در هرات.

نیاز به قاچاقبران بیشتر و دسترسی به آنها مشکل‌تر شده است

از میان بسیاری از کسانی که مهاجرت مجدد را به خاطر اقتصاد ناپایدار کشور در نظر دارند، ۴۲٪ پاسخگویان گزارش داده‌اند که نیاز به مهاجرت مجدد از زمان شیوع کووید - ۱۹ بیشتر گردیده است، شکل ۳ را مشاهده نمایید. بالارفتن نیاز به قاچاقبران همچنین حاکی از آن است که فرصت‌های قانونی مهاجرت کاهش یافته است؛ این امر تا حد زیادی متأثر از بسته شدن مرزها به علت بحران کووید - ۱۹، محدودیت رفت و آمد و توقف صدور ویزا توسط کشورهای همسایه است. به عنوان مثال، ایران، مهمترین کشور مقصد برای بسیاری از مصاحبه‌شوندگان، صدور ویزا برای افغان‌ها را از ماه مارچ متوقف کرده است.^۶

در عین آنکه نیاز به قاچاقبر افزایش یافته است، دسترسی به آنها مشکل‌تر گردیده است. در میان پاسخگویان، ۵۳٪ گزارش داده‌اند که به علت بحران کووید - ۱۹ دسترسی به قاچاقبران تا حدی یا زیاد مشکل‌تر شده است، شکل ۴ را مشاهده نمایید. فقط ۳۴٪ گزارش داده‌اند که دسترسی‌شان به قاچاقبران در مقایسه به قبل از کووید - ۱۹ چندان تغییر نکرده است.

^۶ نگاه کنید به <https://evisa.mfa.ir/en/>

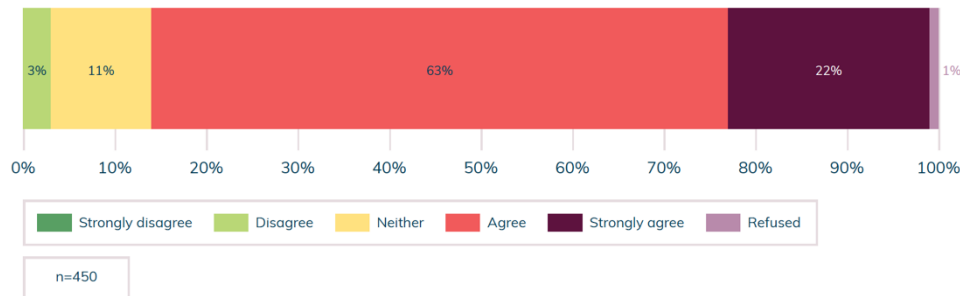
^۷ از سال ۲۰۱۸ بدین سو، MMC Asia مقدار مبلغی را که قاچاقبران در بدل خدمات‌شان وضع می‌کنند ثبت می‌نماید. این کار توسط مانیتورها در زرنج، اسلام قلعه و اسپین بولدک انجام می‌شود، آنها مقدار فیس را از، بطور متوسط، ۱۰-۱۵ قاچاقبر در هر ماه سوال

جدول ۱. هزینه سفر که توسط قاچاقبر مطالبه می شود

Departure	Destination	2019				2020		
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3*
Zaranj	Tehran, Iran	220	240	225	225	250	300	290
Zaranj	Istanbul, Turkey	1630	1500	1600	1500	1500	1700	1710
Spin Boldak	Quetta, Pakistan	80	75	80	85	85	105	100

خطرهای بیشتر در مسیر راه را در پی دارد.^۹ ۸۵٪ پاسخگویان سروی گزارش داده اند که از زمان شیوع همه گیری، قاچاقبران مسیرهای خطرناک تری را در پیش می گیرند، شکل ۵ را ببینید.

شکل ۵. شما تا چه حد با جمله ذیل موافق هستید: قاچاقبران از زمان آغاز بحران کووید - ۱۹ مسیرهای خطرناک تری را در پیش می گیرند؟

«من کوشش کردم که قاچاقبران را متقاعد کنم که مرا با هزینه معمول به ایران ببرند، اما همه آنها از من و دیگر هزاره ها پول اضافی طلب می کردند. آنها می گویند که ملیشه و گروه های شورشی مشکل ایجاد می کنند اگر مهاجرین از قوم من [هزاره ها] در کاروان داشته باشند مگر اینکه رشوه اضافی پرداخت نمایند.»
مرد ۲۲ ساله که از ایران عودت نموده است، مصاحبه شده در نیمروز.

«هزینه ها بلندتر است [بخاطر کووید - ۱۹] زیرا گاردهای مرزی و ایست بازرسی در مرز و مسیر راه بیشتر است. بنابراین، آنها [قاچاقبران] مجبورند بیشتر رشوه بپردازند.»
مرد ۳۵ ساله که از ایران عودت نموده است، مصاحبه شده در نیمروز.

«چند روز قبل، وقتی که با قاچاقبر گپ می زدم، او گفت که ما را از مسیر سرخ خاک به سوی ایران خواهد برد اما دیگر مردم مرا هشدار دادند که رفتن از آن مسیر یعنی سه یا چهار روز پیاده رفتن از کوه ها و دره ها و این مثل بازی کردن با زندگی خواهد بود.»
مرد ۲۸ ساله، مصاحبه شده در هرات.

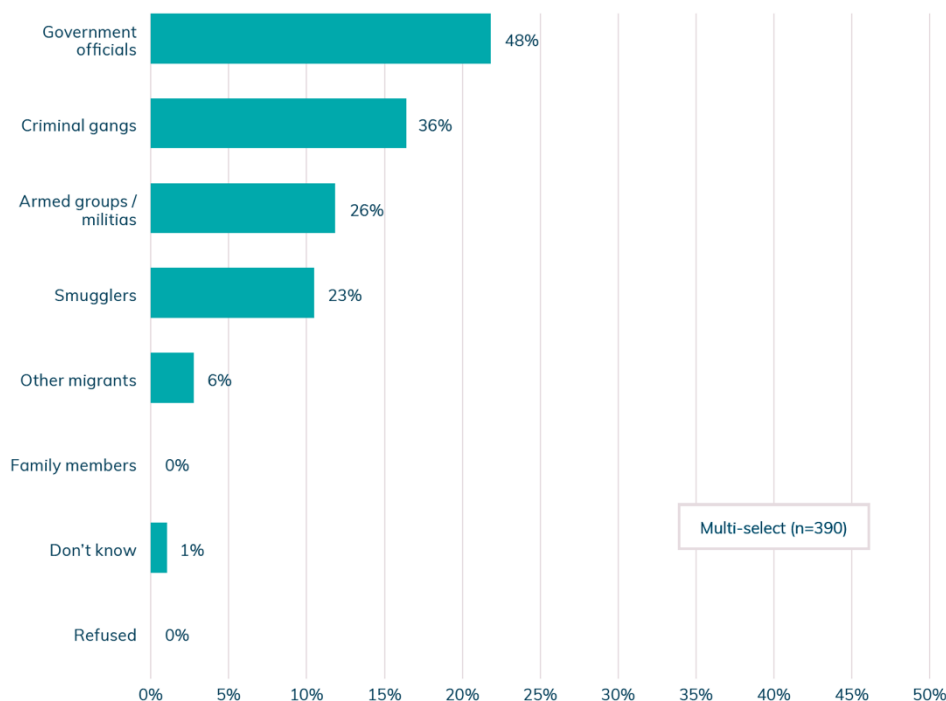
قاچاقبران مسیرهای خطرناک تری را نسبت به قبل در پیش می گیرند

افغانستان و کشورهای اطراف در منطقه محدودیت های مرزی را به جهت کاهش کووید - ۱۹ وضع کرده اند.^۸ در نتیجه بسته شدن مرزها، گفته می شود قاچاقبران راه های بدیلی را جستجو می کنند و بعضاً مسیرهای خطرناک تر را ترجیح می دهند تا از شناسایی شدن در مرزها اجتناب کنند؛ همین امر اثر غیرمستقیم بر هزینه سفر و تجربه

⁹ <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2020/04/GIATOC-Policy-Brief-003-Smuggling-COVID-28Apr0930-proof-4.pdf>

⁸ https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/ICP/MPR/covid-19_analytical_snapshot_3_-_travel_restrictions_and_mobility.pdf

شکل ۶. چه کسانی مرتکب حوادث مذکور در مسیر مهاجرتی شدند؟

^{۱۲} به طور مثال، در اول ماه می، در حدود ۵۰ نفر از افغانستان که تلاش داشتند به طور نامتعارف از مرز ایران وارد خاک این کشور شوند، توسط پولیس‌های مرزی ایران بازداشت، لت و کوب و به رودخانه انداخته شدند. در یک واقعه دیگر در ماه جون، پولیس ایران به موتر حامل مهاجرین افغان که از مسیر ولایت یزد قاجاق می‌شدند، فیر نمودند و در نتیجه آتش‌سوزی که به دنبال آمد، حداقل ۳ نفر از مسافران کشته شدند.

کنترل سختگیرانه مرزها و وابستگی بیشتر به قاچاقبران، به معنای آسیب‌پذیری بیشتر کسانی است که در مسیر مهاجرت هستند

بین جنوری و مارچ ۲۰۲۰، پاسخ‌دهندگان سروی (n=469) گروه‌های جنایتکار (۲۸٪)، محافظین مرزی (۲۲٪)، گروه‌های مسلح و ملیشه‌ها (۲۲٪) و قاچاقبران (۲۰٪) را به عنوان مرتکبین اصلی حوادثی ذکر کردند که در مسیر مهاجرت از افغانستان برای مهاجرین و پناهندگان افغان رخ دادند.^{۱۰} با این حال، در داده‌های جمع‌شده از جولای به اینسو، ۴۸٪ پاسخگویان گزارش داده‌اند که مقامات دولتی مرتکب اصلی حوادث در مسیر مهاجرت هستند، این رقم بیش از دوبرابر نسبت به رقم گزارش‌شده در اول سال است (شکل ۶ را مشاهده نمایید).^{۱۱} این امر بر افزایش خشونت‌ها توسط گاردهای مرزی، بخصوص گاردهای مرزی ایران، دلالت دارند.^{۱۲} با توجه به افزایش نیاز به قاچاقبران در مدت همه‌گیری کووید - ۱۹، این امکان وجود دارد که قاچاقبران نسبت به قبل تخطی‌ها و خشونت‌های بیشتری را مرتکب شوند. در جریان دوره جمع‌آوری این داده‌ها، ۲۳٪ گزارش داده‌اند که قاچاقبران مرتکب احتمالی حوادث بوده باشند که این میزان بالاتر از میزان گزارش شده (۲۰٪) از جنوری تا مارچ ۲۰۲۰ است. بیشترین حوادثی که توسط پاسخگویان گزارش شده است شامل خشونت فیزیکی (۳۱٪)، مرگ (۲۵٪)، دزدی (۲۲٪)، و توقیف/حبس (۱۹٪) می‌شوند.

^{۱۰} <http://www.mixedmigration.org/resource/4mi-snapshot-the-decision-to-migrate-among-afghans-access-to-information-and-key-influencers/>

^{۱۱} لطفاً توجه داشته باشید که داده‌های 4Mi طولی نیست. این رقم بر اساس سروی‌هایی است که در مکان‌های مشخص به صورت مداوم، اما با پاسخگویان متفاوت، صورت گرفته است.

4Mi و کووید - ۱۹

4Mi (Mixed Migration Monitoring Mechanism Initiative) سیستم اصلی جمع‌آوری داده‌ها در مرکز مهاجرت مختلط (Mixed Migration Center) است؛ روش مبتکرانه‌ای برای پر کردن خلأ دانش و فراهم کردن اطلاعات جهت پالیسی‌سازی و اقدامات درباره ماهیت تحرکات مهاجرت مختلط است. در شرایط عادی، یافتن و مصاحبه پاسخگویان بصورت رودررو انجام می‌شود. به علت همه‌گیری کووید - ۱۹، مصاحبه و جمع‌آوری داده‌ها به صورت رودررو در تمام کشورها به حالت تعویق در آمده است.

مرکز مهاجرت مختلط در واکنش به بحران کووید - ۱۹، شیوه جمع‌آوری داده و نوع داده‌هایی را که جمع می‌نماید تغییر داده است. پاسخگویان توسط تعدادی از میکانیزم‌های از راه دور و یا شخص سوم شناسایی می‌شوند؛ نمونه‌گیری از طریق ترکیبی از روش‌های گلوله‌برفی و هدفمند صورت می‌گیرد. سروی جدید بر تأثیر کووید - ۱۹ بر مهاجرین و پناهنده‌ها تمرکز دارد، و سروی‌ها از طریق تیلیفون، توسط مانیتورها یا (4Mi Monitors) در آفریقای غربی، آفریقای شرقی، آفریقای شمالی، آسیا و امریکای لاتین انجام می‌شوند. از یافته‌های حاصل از سروی‌های حاضر نباید برای تعمیم‌بخشی به تمام گروه‌های هدف استفاده کرد، به خاطر آنکه این نمونه معرف گروه‌های هدف نیست. تغییر روش به یافتن و مصاحبه پاسخگو از راه دور مشکلات، خطرات و سوگیری‌های خاص خود را دارد که نمی‌توان به طور کامل از آنها اجتناب کرد. با این حال، اقدامات و راهکارهای بیشتری - تا حد ممکن - روی دست گرفته شده‌اند تا سوگیری‌ها کنترل شده و از اطلاعات شخصی پاسخگویان مراقبت و محافظت به عمل آید. برای معلومات بیشتر در مورد تحلیل 4Mi و جزئیات در مورد روش شناسی به آدرس ذیل مراجعه نمایید: www.mixedmigration.org/4mi